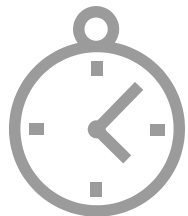

Informacje o badaniu

Termin badania: 4 – 9 listopada 2016 roku

Próba: ogólnopolska, reprezentatywna próba 1066 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat

---

Technika: wywiady bezpośrednio wspomagane komputerowo (CAPI)

Wszystkie prezentowane na wykresach wyniki są przedstawione w wartościach procentowych. Udziały procentowe zaokrąglone są do liczb całkowitych. Na wykresach nie umieszczono odpowiedzi, które stanowiły mniej niż 1% odpowiedzi.

1.

Podsumowanie i wnioski

Główne wnioski

Dyskryminacja w Polsce

Najczęściej dostrzeganym rodzajem dyskryminacji jest ta ze względu na orientację seksualną, rasę, pochodzenie etniczne lub narodowość oraz tożsamość płciową.

Obecnie Polacy, częściej niż przed rokiem, dostrzegają wzrost występowania różnego typu dyskryminacji w naszym kraju. Szczególnie dotyczy to dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne lub narodowość, niepełnosprawność i światopogląd lub bezwyznaniowość.

Zdaniem Polaków dyskryminacja dotyczy częściej muzułmanów i żydów niż wyznawców innych religii.

Polacy jako przejawy dyskryminacji częściej postrzegają te sytuacje, które są związane z dostępem do usług niż z zatrudnieniem.

Świadomość prawna Polaków

Rzecznik Praw Obywatelskich jest najlepiej rozpoznawaną instytucją zajmującą się wspieraniem osób doświadczających dyskryminacji.

Świadomość prawna Polaków w kontekście równego traktowania, podobnie jak przed rokiem, jest niewielka, zarówno w kwestii dyskryminacji w zatrudnieniu, jak i dostępie do usług.

Dyskryminowani w Polsce

Większość Polaków twierdzi, że nie należy do grupy, która jest narażona na dyskryminację w Polsce.

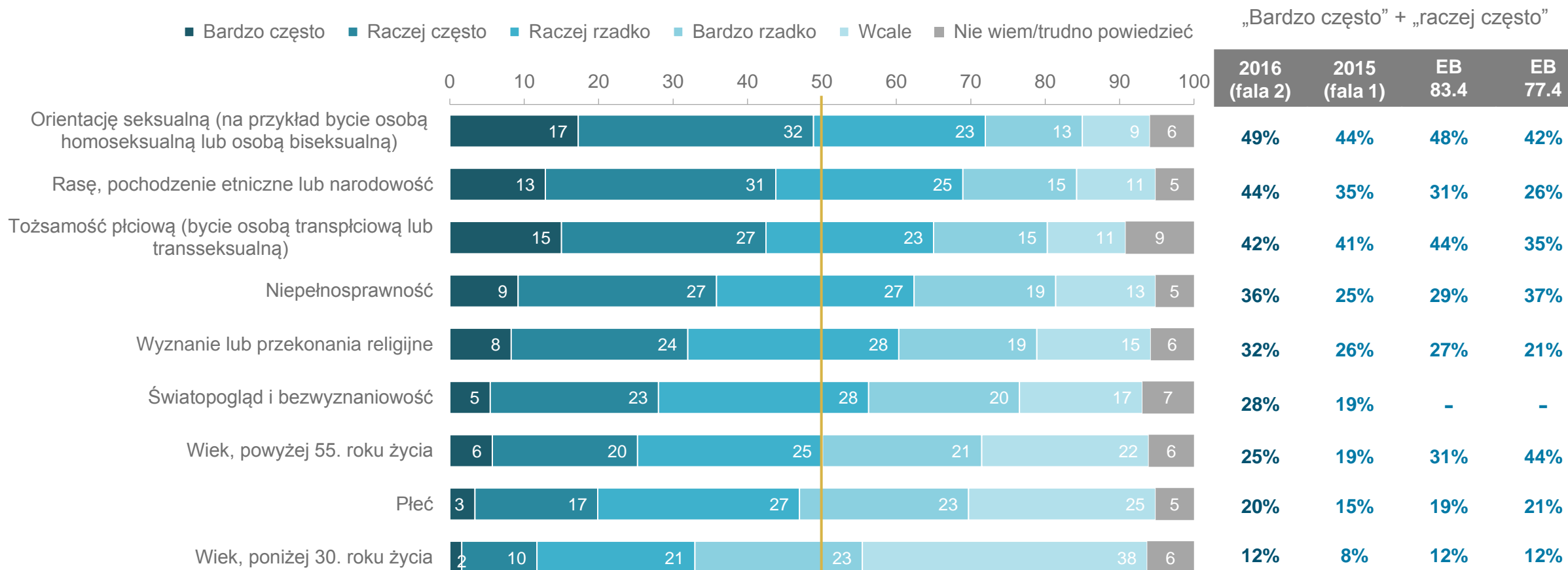
Te osoby, które czują, że mogą być dyskryminowane, najczęściej deklarują, że są narażone na nierówne traktowanie ze względu na wiek, niepełnosprawność, pochodzenie etniczne lub narodowość, czy orientację seksualną.

Dwóch na stu Polaków w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyło dyskryminacji. Najczęściej doświadczano nierównego traktowania ze względu na wiek. Obszarem, gdzie najczęściej spotykano się z dyskryminacją był dostęp i warunki korzystania z opieki zdrowotnej.

2.

Postrzeganie dyskryminacji w Polsce

O każdym z następujących rodzajów dyskryminacji, czyli nierównego lub gorszego traktowania, proszę powiedzieć, czy Pana(i) zdaniem w Polsce występuje bardzo często, raczej często, raczej rzadko czy bardzo rzadko dyskryminacja ze względu na...?

N=1066

Wyniki zostały porównane do zsumowanych odpowiedzi raczej często i bardzo często uzyskanych w badaniach Eurobarometr (EB 77.4 i EB 83.4) przeprowadzanego w latach 2012 i 2015.

O każdym z następujących rodzajów dyskryminacji, czyli nierównego lub gorszego traktowania, proszę powiedzieć, czy Pana(i) zdaniem w Polsce występuje bardzo często, raczej często, raczej rzadko czy bardzo rzadko dyskryminacja ze względu na...?

Dyskryminacja ze względu na:	Rok	Często	Rzadko	Wcale	Nie wiem/ trudno powiedzieć
Orientację seksualną	2015	44	35	13	8
	2016	49	36	9	6
Rasę, pochodzenie etniczne lub narodowość	2015	35	45	15	6
	2016	44	40	11	5
Tożsamość płciową	2015	41	35	14	10
	2016	42	38	11	9
Niepełnosprawność	2015	25	48	22	5
	2016	36	46	13	5
Wyznanie lub przekonania religijne	2015	26	49	19	6
	2016	32	47	15	6
Światopogląd i bezwyznaniowość	2015	19	51	23	7
	2016	28	48	17	7
Wiek, powyżej 55. roku życia	2015	19	41	34	6
	2016	25	46	22	6
Płeć	2015	15	46	34	6
	2016	20	50	25	5
Wiek, poniżej 30. roku życia	2015	8	34	52	6
	2016	12	44	38	6

Dyskryminacja w Polsce

Polacy są zdania, że w naszym kraju najczęściej można spotkać się z przejawami dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (49%), rasę, pochodzenie lub narodowość (44%) oraz tożsamość płciową (42%).

Co trzeci badany sądzi, że w Polsce często występuje również dyskryminacja w odniesieniu do osób niepełnosprawnych (36%) lub z powodu przekonań religijnych bądź wyznania (32%).

W ocenie jednej czwartej respondentów dyskryminacja z dużą częstotliwością dosięga również osób o poglądach ateistycznych (28%) oraz tych w wieku 55 i więcej lat (25%).

Z uzyskanych wyników można wnioskować, że w opinii społecznej płęć i wiek poniżej 30. roku życia rzadko wywołują nierówne lub gorsze traktowanie.

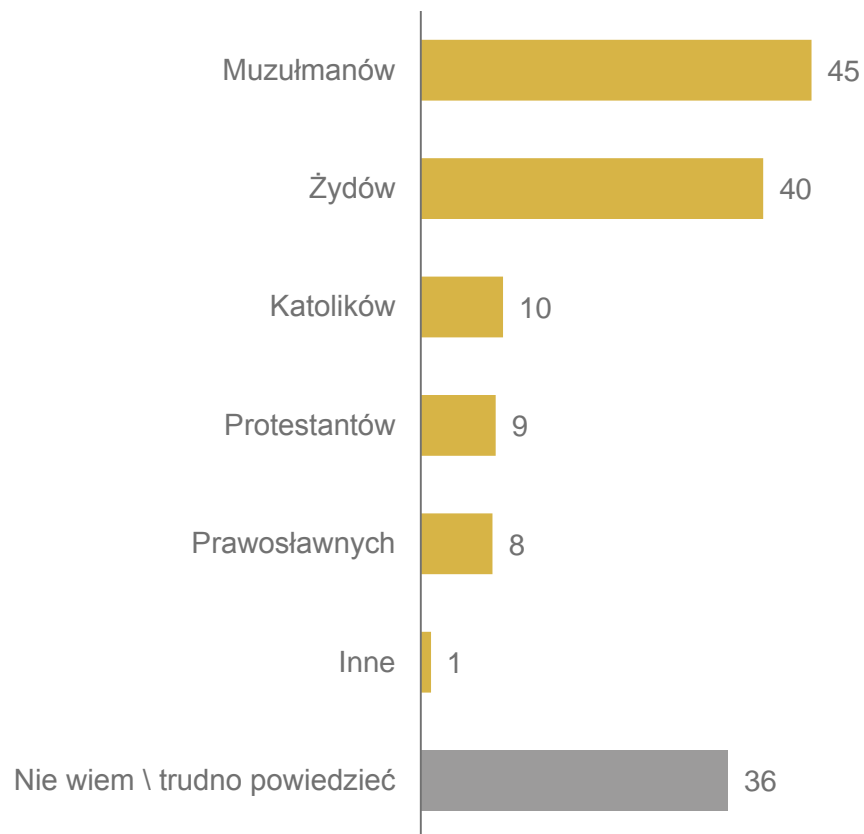
Porównując rezultaty z obu fal badania do wyników badań zrealizowanych w ramach Eurobarometru w 2012 i 2015 roku, widoczny jest stały wzrost częstego występowania dyskryminacji

ze względu na rasę, pochodzenie lub narodowość, a także tożsamość płciową.

Warto również zauważyć, że w 2016 roku poczucie częstego występowania dyskryminacji w Polsce znacząco wzrosło w porównaniu do wyników uzyskanych w poprzedniej fali badania. Szczególnie duży wzrost został odnotowany, jeśli chodzi o dyskryminację ze względu na rasę, pochodzenie lub narodowość (9 punktów procentowych), niepełnosprawność (11 punktów procentowych), światopogląd i bezwyznaniowość (9 punktów procentowych).

Czy Pana/Pani zdaniem, w Polsce występuje dyskryminacja względem następujących grup wyznaniowych?

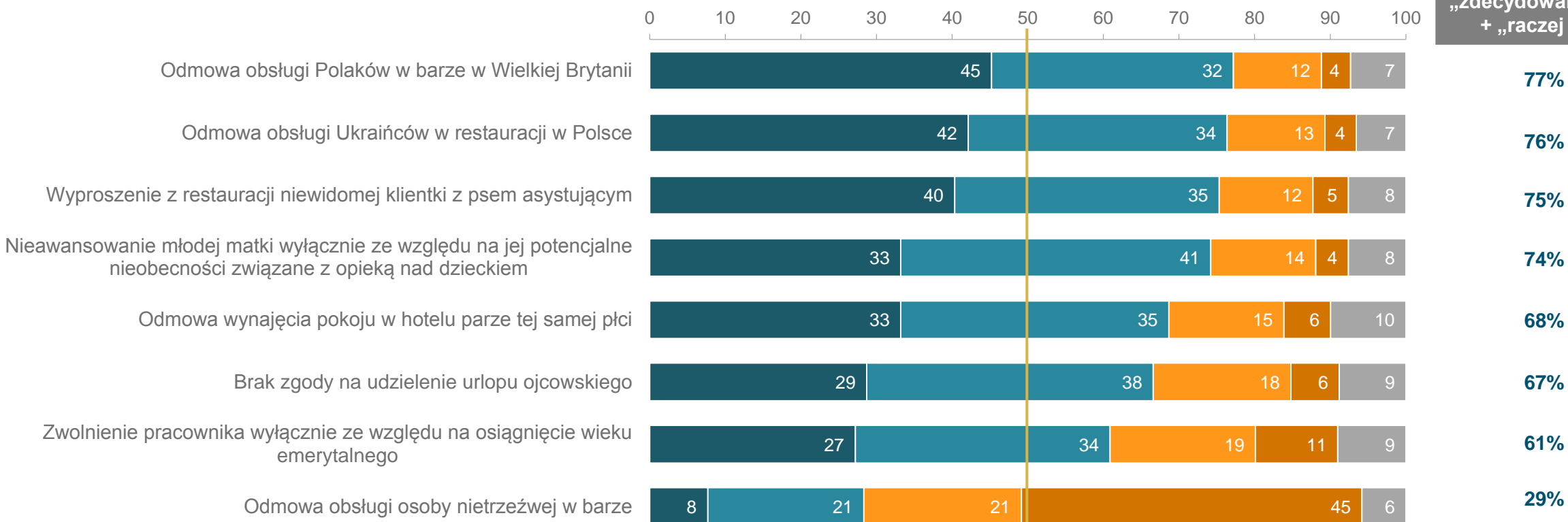
W opinii społecznej w naszym kraju najczęściej z objawami dyskryminacji mogą się spotkać przede wszystkim takie grupy wyznaniowe jak muzułmanie i żydzi. Świadczą o tym wysokie odsetki odpowiedzi dla tych kategorii – zdaniem 45% respondentów w Polsce występuje dyskryminacja wobec muzułmanów, a według 40% wobec żydów.

Bardzo liczna grupa Polaków – nieco ponad jedna trzecia (36%) – nie ma sprecyzowanej opinii na ten temat i udziela odpowiedzi „nie wiem/trudno powiedzieć”. Największe trudności z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie wykazują 30-latkowie – aż 45% z nich.

N=1066

Czy Pana(Pani) zdaniem, poniższe sytuacje są przejawami dyskryminacji?

■ Zdecydowanie tak   ■ Raczej tak   ■ Raczej nie   ■ Zdecydowanie nie   ■ Nie wiem/trudno powiedzieć

„zdecydowanie tak”
+ „raczej tak”

N=1066

Czy Pana(Pani) zdaniem, poniższe sytuacje są przejawami dyskryminacji?

Dyskryminacja może przejawiać się w różnych okolicznościach i obszarach życia. Jak Polacy interpretują pojęcie „dyskryminacji”? Jakie sytuacje są, a jakie nie są dla nich przejawami dyskryminacji.

W największym stopniu jako dyskryminujące zostały odebrane sytuacje, które miały miejsce w punkcie usługowym (restauracji lub barze). Najczęściej Polacy wskazywali, że przejawem dyskryminacji jest odmowa obsługi Polaków w barze w Wielkiej Brytanii. Nieznacznie rzadziej jako sytuacja dyskryminująca interpretowana jest odmowa obsługi Ukraińców w restauracji w Polsce. Trzech na czterech Polaków uważa również wyproszenie osoby niewidomej z psem przewodnikiem z restauracji jako przejaw nierównego traktowania. Nieco rzadziej Polacy wskazują, że nieprzyznawanie awansu młodej matce jest postawą dyskryminującą. 68% z nich uznaje również za tego typu sytuację odmowę wynajęcia pokoju hotelowego parze tej samej płci. W mniejszym stopniu, choć wciąż przez ponad połowę respondentów, jako sytuacje dyskryminujące postrzegane są brak zgody na udzielenie urlopu ojcowskiego oraz zwolnienie pracownika ze względu na jego wiek emerytalny. Najrzadziej za gorsze traktowane uznawana jest odmowa obsługi osoby nietrzeźwej w barze.

Najczęściej Polacy uznają za przejaw dyskryminacji takie sytuacje, które mogą dotyczyć ich samych (np. obsługa w barze osoby, której jedyną cechą wyróżniającą jest jej narodowość). Wśród Polaków istnieje większe przyzwolenie na

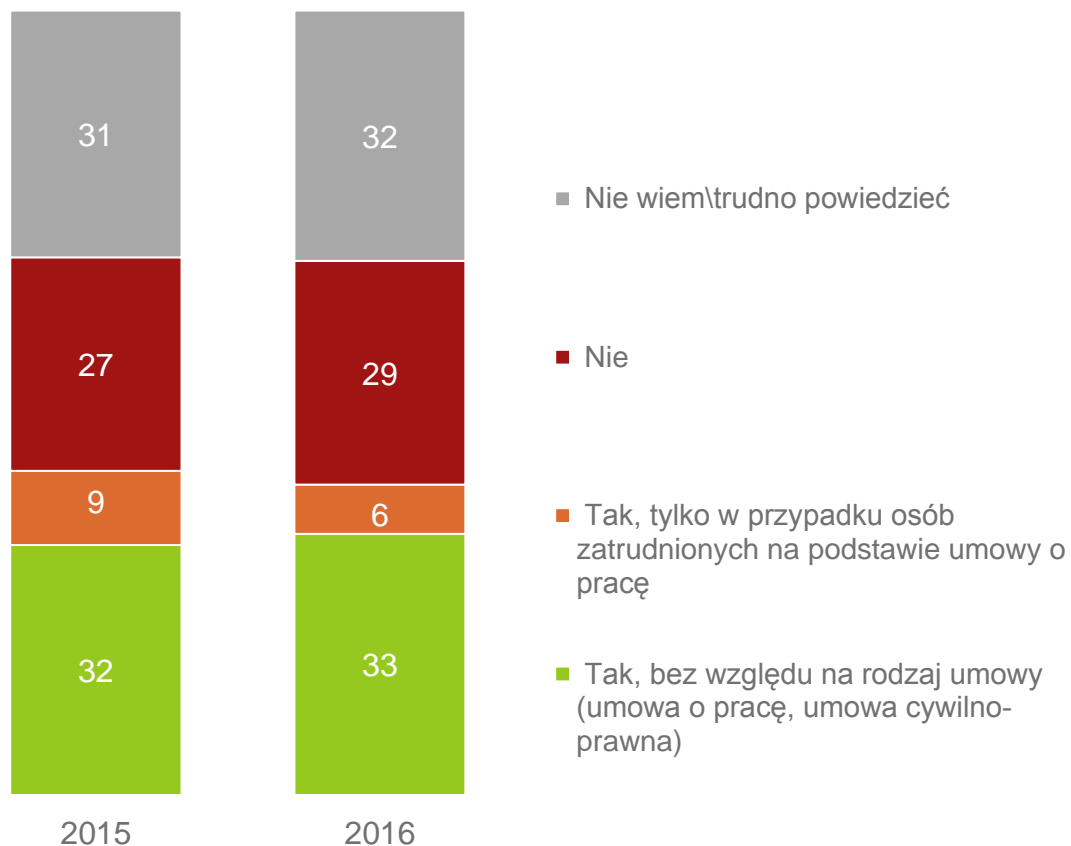
sytuacje uzasadnione przez prawo, na przykład na odmowę obsługi osoby nietrzeźwej w barze.

Wyproszenie z restauracji niewidomej jest częściej sytuacją dyskryminującą zdaniem osób z wyższym wykształceniem. Odmowa urlopu ojcowskiego jest sytuacją drażliwą częściej dla trzydziestolatków (czyli osób młodych, które najczęściej korzystają z prawa do tego rodzaju urlopu) oraz osób z wykształceniem średnim. Zwolnienie pracownika w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego jest dyskryminujące częściej zdaniem dwudziestolatków oraz osób zamieszkałych w miastach 20-100 tysięcy mieszkańców. Obsługa osoby nietrzeźwej w barze jest przejawem dyskryminacji przede wszystkim według mężczyzn, osób najstarszych oraz wykształconych na poziomie zasadniczym zawodowym.

Wyproszenie osoby niewidomej z restauracji częściej jest sytuacją akceptowalną dla mieszkańców miast 20-100 tysięcy mieszkańców. Odmowa obsługi Polaków w barze w Wielkiej Brytanii nie jest przejawem dyskryminacji częściej według robotników. Brak zgody na urlop ojcowski nie jest sytuacją dyskryminującą częściej według najmłodszych respondentów oraz tych z wykształceniem podstawowym. Bezrobotni oraz mieszkańcy miast od 100 do 500 tysięcy mieszkańców częściej tolerują sytuację zwolnienia pracownika z pracy wyłącznie ze względu na jego wiek emerytalny. Odmowa obsługi osoby nietrzeźwej w barze nie jest przejawem nierównego traktowania częściej zdaniem trzydziestolatków, osób z wyższym wykształceniem, oraz mieszkańców miast od 100 do 500 tysięcy mieszkańców.

3. Świadomość prawna w zakresie walki z dyskryminacją

Czy w Polsce, Pana/i zdaniem, dyskryminacja w zatrudnieniu jest zakazana przez prawo?

N2015=1014
N2016=1066

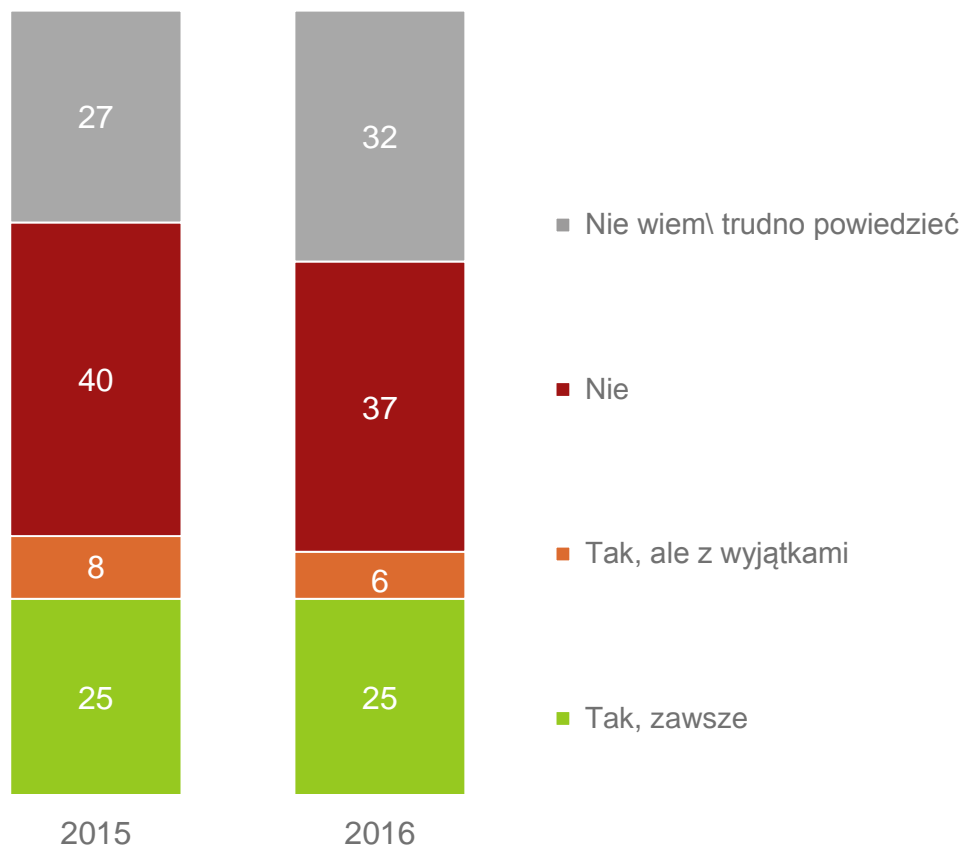
Podobnie, jak przed rokiem, Polacy nie wykazali się dużą wiedzą dotyczącą prawa antydyskryminacyjnego w Polsce. Co trzeci respondent (33%) posiada prawidłowe wiadomości, że dyskryminacja w zatrudnieniu jest zakazana przez prawo. Pozostała część społeczeństwa polskiego przyznaje, że nie posiada wiedzy na temat dyskryminacji w zatrudnieniu (33%), lub udziela złej odpowiedzi: 6% twierdzi, że zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu obowiązuje tylko pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a 29% - nie ma świadomości, że taki zakaz istnieje.

Poprawne informacje posiadają częściej trzydziestolatkowie, osoby z wykształceniem wyższym oraz osoby pracujące.

W 2016 roku, rzadziej niż rok temu, Polacy udzielali odpowiedzi, że dyskryminacja w zatrudnieniu jest zakazana przez prawo, ale nie dotyczy osób zatrudnionych na umowy cywilno-prawne.

Czy w Polsce, Pana(Pani) zdaniem, dyskryminacja w dostępie do usług (restauracje, sklepy itd.) jest zakazana przez prawo?

N2015=1014
N2016=1066

Zdaniem co czwartego respondenta (25%) dyskryminacja w dostępie do usług jest zakazana przez prawo bez żadnego wyjątku. Sześciu na stu badanych twierdzi, że taki zakaz istnieje, ale są sytuacje wyjątkowe, kiedy można go uniknąć. 37% Polaków uważa, że w naszym kraju dyskryminowanie w zakresie dostępu do restauracji, sklepów, czy innych usług nie jest zakazane przez prawo.

O tym, że dyskryminacji w dostępie do usług nie jest zakazana przez prawo częściej przekonani są mieszkańcy wsi. Do braku wiedzy na ten temat częściej przyznają się osoby słabiej wykształcone oraz kobiety.

W stosunku do poprzedniego roku w sposób istotny statystycznie zwiększył się odsetek osób, które nie wiedzą czy dyskryminacja w dostępie do usług jest zakazana przez polskie prawo czy też nie.

Jakie prawa przysługują, Pana/i zdaniem, osobie doświadczającej dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i dostępie do usług?

Jakie prawa, zdaniem Polaków, przysługują osobie doświadczającej dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i dostępie do usług? Czy ta wiedza zmieniła się w stosunku do poprzedniego roku?

W 2016 roku 40% Polaków nie posiada wiedzy na temat polskiego prawa w tym obszarze.

Niemal trzech na dziesięciu respondentów (27%) uważa, że osoba dyskryminowana ma prawo do uzyskania przeprosin. Prawie jedna czwarta Polaków (23%) jest zdania, że osoba taka może żądać zaprzestania naruszenia zasady równego traktowania. **Jedna piąta respondentów uważa, że prawem osoby doświadczającej dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i usług jest uzyskanie odszkodowania od pracodawcy.** Według 18% badanych pracodawca ma obowiązek udowodnić w sądzie, że nie doszło do dyskryminacji. Odszkodowanie od usługodawcy jest prawem dyskryminowanego - zdaniem 16% Polaków. O obowiązku usługodawcy udowodnienia w sądzie, że nie doszło do dyskryminacji wie 14% badanych.

W stosunku do roku 2015 Polacy rzadziej świadomi są praw do uzyskania odszkodowania od pracodawcy oraz usługodawcy. Częściej natomiast przyznają się oni do tego, że nie mają wiedzy na ten temat.

Proszę wymienić instytucje lub organizacje, które zajmują się wspieraniem osób doświadczających dyskryminacji?

Rzecznik Praw Obywatelskich jest najbardziej znaną instytucją, która zajmuje się wspieraniem osób doświadczających dyskryminacji. Potrafi ją wymienić co piąty Polak (20%). Co siódmy respondent wymienił Policję, a 12% z nich – sądy. Nieco rzadziej wymieniani są prawnicy (6%) oraz związki zawodowe (6%). **Tylko nieliczni respondenci wymienili organizacje pozarządowe takie, jak: Amnesty International, Otwarta Rzeczpospolita, niebieskie linie, czy stowarzyszenia przeciw homofobii.**

Co piąty Polak jest przekonany o tym, że nie istnieją w naszym kraju żadne instytucje wspierające osoby doświadczające dyskryminacji.

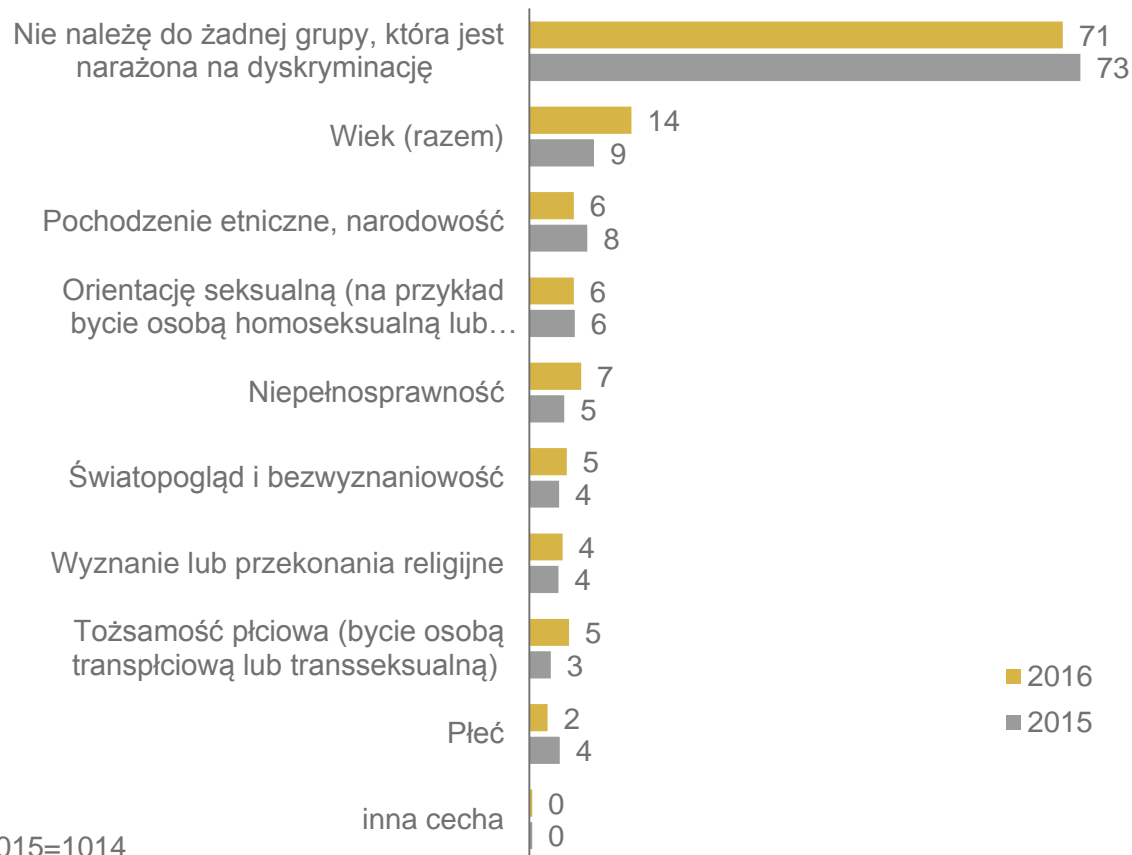
Instytucję Rzecznika Praw Obywatelskich częściej kojarzą dwudziestolatkowie, osoby z wykształceniem wyższym oraz mieszkańcy największych miast.

W stosunku do poprzedniego roku częściej (o 4 punkty procentowe) wspomniana jest przez respondentów Policja. Wzrósł również odsetek osób, które nie dostrzegają, żadnej instytucji, która zajmuje się wspieraniem osób dotkniętych dyskryminacją.

4.

Bezpośredni kontakt z dyskryminacją

Czy uważa Pan/i, że należy do grupy, która, ogólnie rzecz biorąc, jest w Polsce narażona na dyskryminację ze względu na wymienione cechy?

N2015=1014
N2016=1066

W 2016 roku 71% Polaków przyznało, że nie należy do żadnej grupy, która jest narażona na dyskryminację w naszym kraju.

Pozostała grupa Polaków (niemal trzech na dziesięciu – 29%) twierdzi, że posiada cechę ze względu na którą mogą być w naszym kraju dyskryminowani. Najczęściej Polacy czują, że należą do grupy wiekowej, która może być gorzej traktowana (14%). 7% respondentów podkreśla w tym kontekście niepełnosprawność. Również pochodzenie etniczne czy narodowość (6%), a także orientacja (6%) i tożsamość seksualna (5%) są cechami posiadanymi przez Polaków i postrzeganymi jako te, które mogą narazić na dyskryminację. Polacy również odczuwają dyskryminację ze względu na kwestie wyznaniowe i światopoglądowe (światopogląd i bezwyznaniowość – 5%, wyznanie lub przekonania religijne – 4%). **Zagrożenie dyskryminacją ze względu na płeć jest najrzadziej odczuwane (2%).**

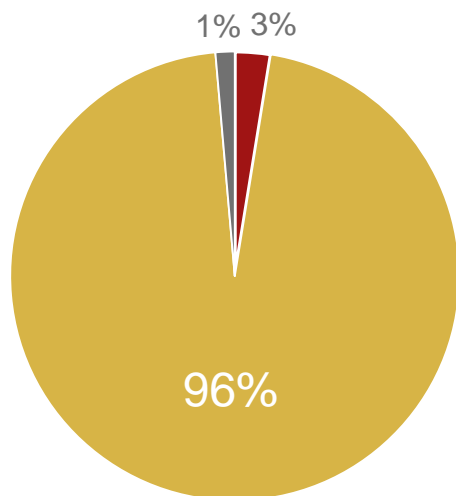
Do osób nie odczuwających, że mogą być narażone na dyskryminację, częściej należą trzydziestolatkowie i czterdziestolatkowie oraz osoby z wyższym wykształceniem. Dyskryminacji ze względu na wiek w większym stopniu obawiają się osoby najstarsze (60 lat i więcej) i mieszkańcy najmniejszych miast. O możliwym zagrożeniu dyskryminacją ze względu na orientację seksualną częściej są przekonane osoby pracujące.

W porównaniu z poprzednim rokiem, wzrósł odsetek Polaków, którzy uważają, że są w Polsce narażeni na dyskryminację ze względu na wiek, niepełnosprawność oraz tożsamość płciową. Zauważalny jest również spadek odsetka narażonych na dyskryminacji ze względu na płeć.

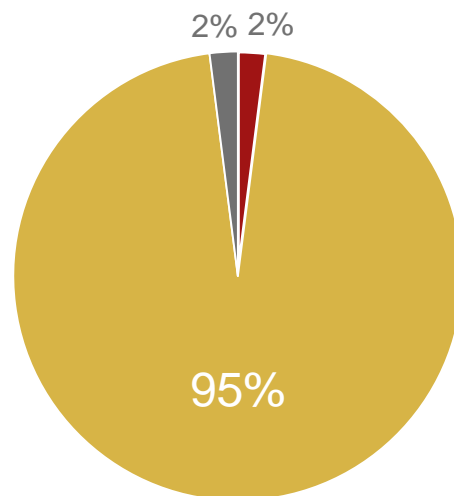

Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a dyskryminacji?

2015

2016

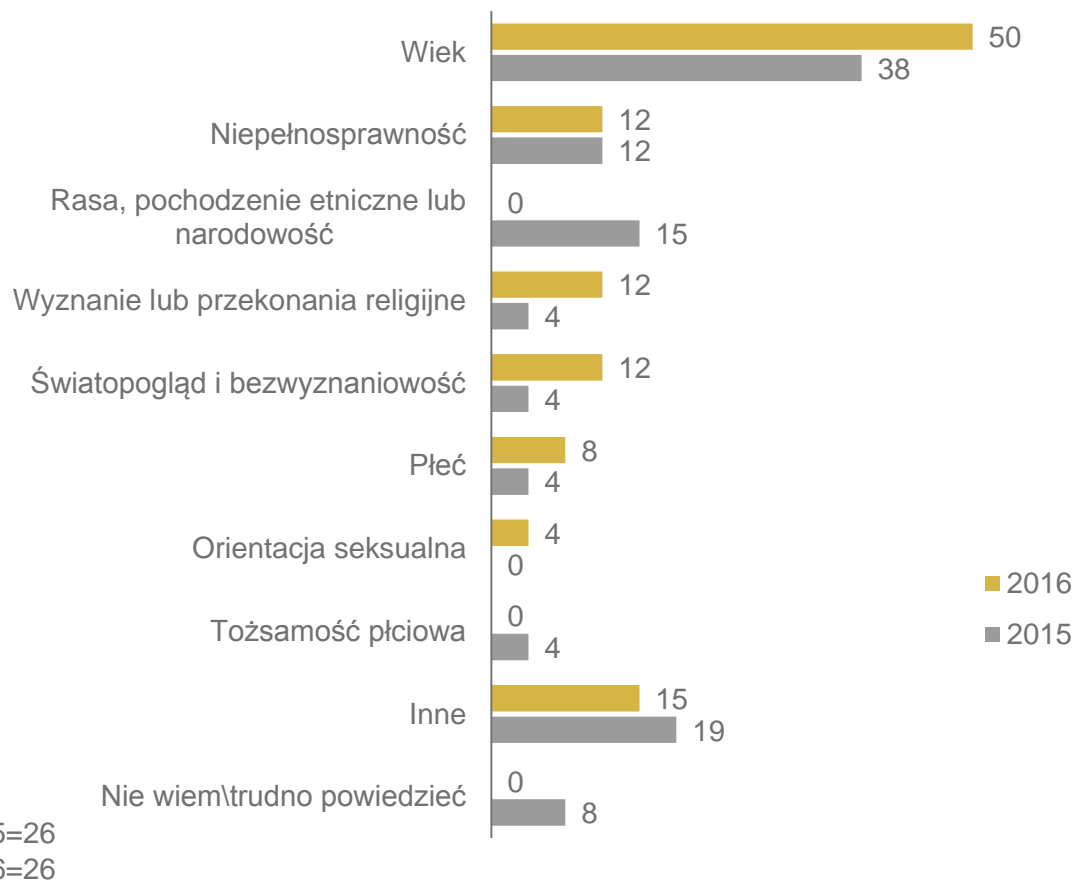

■ Tak ■ Nie ■ Nie wiem/trudno powiedzieć

Polacy, podobnie jak w 2015 roku, również w 2016 roku raczej rzadko przyznawali się do tego, że w ostatnim roku byli ofiarami dyskryminacji. Do takiego doświadczenia przyznało się **2% Polaków**, czyli nieco mniej (o 1 punkt procentowy) niż w zeszłym roku.

N2015=1014
N2016=1066

Ze względu na jaką/ie cechę/y doświadczył/a Pan/i dyskryminacji?

W 2016 roku, podobnie jak w poprzednim, najczęściej wymienianą cechą, ze względu na którą Polacy byli dyskryminowani był wiek (50%). Co ósmy respondent w ciągu ostatnich 12 miesięcy doznał nierównego traktowania ze względu na swoją niepełnosprawność, wyznanie lub przekonania religijne oraz światopogląd i bezwyznaniowość (po 12%). Rzadziej wystąpiły przypadki dyskryminacji ze względu na płeć czy orientację seksualną.

W stosunku do rezultatów ubiegłorocznego badania, częściej doświadczone dyskryminacji ze względu na wiek, wyznanie i przekonania religijne, czy światopogląd i bezwyznaniowość. **W tym roku natomiast respondenci nie deklarowali doświadczenia związanego z dyskryminacją ze względu na rasę i pochodzenie etniczne.**

W jakich obszarach doświadczył/a Pan/i dyskryminacji?

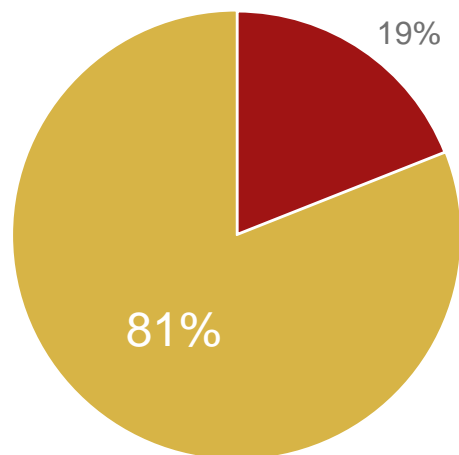
Jednak w jakich okolicznościach respondenci doświadczyli dyskryminacji?

Najczęściej gorszego traktowania Polacy doznali w dostępie i warunkach korzystania z opieki zdrowotnej. Nieco rzadziej badani przyznają, że znaleźli się w dyskryminującej sytuacji, gdy chcieli skorzystać z zaoferowanych usług. Co piąty z nich dyskryminowany był w sytuacjach zawodowych lub podczas korzystania z zabezpieczenia społecznego. Pojedyncze przypadki dyskryminacji zdarzały się również w sytuacjach związanych z edukacją oraz mieszkalnictwem.

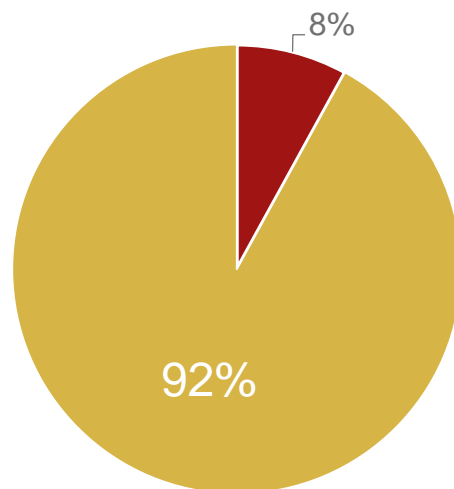
N=26

Czy zdarzyło się Panu/i zgłosić przypadek dyskryminacji do jakiejś instytucji publicznej?

2015

2016

■ Tak ■ Nie ■ Nie wiem\trudno powiedzieć

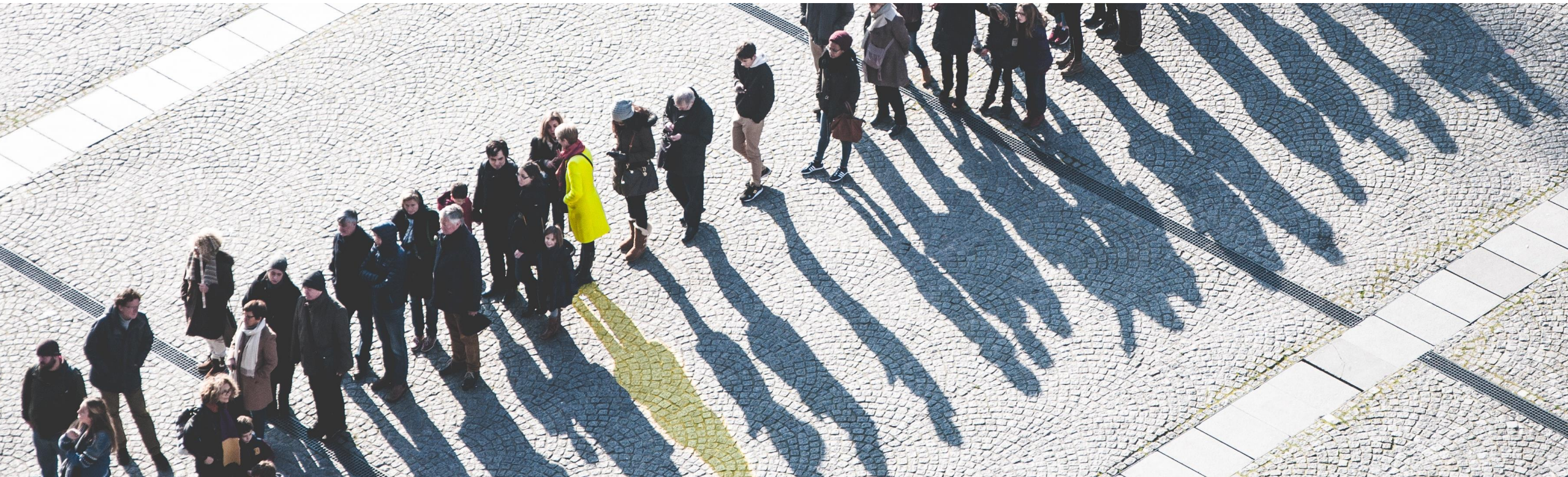
Wśród osób, które doświadczyły w ostatnim roku dyskryminacji, 8% (czyli dwóch respondentów) zgłosiło swój przypadek do jakiejś instytucji publicznej (w tym przypadku na Policję oraz do Rzecznika Praw Pacjenta).

Można więc zaobserwować spadek odsetka osób dyskryminowanych, które szukają wsparcia we wszelkiego rodzaju instytucjach czy organizacjach.

Dlaczego jednak osoby dotknięte przez nierówne traktowanie nie zgłaszają swoich przypadków do instytucji publicznej? **Przede wszystkim uważają oni, że ich zgłoszenie niczego nie zmieni. Rzadziej wspominają również o tym, że w takich instytucjach występuje zbyt duża biurokracja, a także nie wzbudzają one zaufania. Osoby dyskryminowane bagatelizują również swoją sprawę twierdząc, że nie była ona tak ważna.**

N2015=26
N2016=26

Anna Trzasańska
Research Executive Associate
Kantar Public
anna.trzasalska@kantarpublic.com
+48 22 598 97 05

Dorota Kachaniak
Research Executive
Kantar Public
dorota.kachaniak@kantarpublic.com
+48 22 598 97 99

Urszula Krassowska
Account Director
Kantar Public
urszula.krassowska@kantarpublic.com
22 598 97 11